

Status i næringsliv, arbeidsmarked og befolkning i Midtre Hålogaland

En rapport til:

Sammendrag

Midtre Hålogaland strekker seg fra ytterst i Lofoten til Gratangen i Nord. Regionen inkluderer Lofoten, Vesterålen, Ofoten og Sør-Troms. Det bor 119000 innbyggere i regionen.

Regionen har betydelige utfordringer i form av raskt økende andel innbyggere over 60 år og svak tilvekst av unge voksne under 40 år i de fleste av regionens kommuner. Flest innbyggere har Sør Troms.

Arbeidsmarkedet vokser langsomt, og sysselsetter 55500 personer. 44 % av arbeidsstokken er engasjert i offentlig tjenesteproduksjon, med høyest andel i Sør Troms med 48 %. I Midtre Hålogalands private sektor jobber flest innen industri, bygg og anlegg og varehandel. Den viktige tjenestesektoren utgjør 8,1 % av sysselsettingen mot 17 % i landsgjennomsnittet. Lofoten har den sterkeste veksten i sysselsetting. Alle regionene har netto utpendling ut av regionen.

Bedriftene omsetter for 82,5 milliarder. Verdiskapingen er på 16,5 milliarder. Vesterålen har det største næringslivet, drevet av havbruk, fiskeri og bygg og anlegg. Tjenester mot bedrifter er viktigst i Ofoten (logistikk) og Sør-Troms (petroleumstjenester). Regionen står foran et samferdselsløft i byggingen av Hålogalands broen, veipakke Harstad og utbedringer av E10 gjennom regionen. På oppdrag fra næringsforeningene:

Rapporten er utarbeidet på forespørsel fra samarbeidsorganet Næringsarena Hålogaland. Utgangspunktet for rapporten er tallmateriale hentet fra SSB, Proff-Forvalt, og Panda databasen og bearbeidet til fremstillingene i denne rapporten. Sekretariat for arbeidet har vært Fabrikken Næringshage på Sortland, der kontaktperson er Jon Petter Arntzen. Næringsarena Hålogaland er et samarbeid mellom Lofoten næringsforum, Harstad regionens næringsforening, Vesterålen næringslivssamarbeid, og Narvikregionen næringsforening. Rapporten er utarbeidet av Kunnskapsparken Bodø as og hovedforfatter er Erlend Bullvåg, Handelshøgskolen UIN og Kunnskapsparken Bodø AS.

Bodø 27. April 2015

INNHold

1	hvordan er situasjonen Midtre HålogalAnd?	4
1.1	<i>Innledning</i>	4
1.2	<i>Demografi</i>	4
1.2.1	<i>Befolkningsutvikling</i>	5
1.3	<i>Alderssammensetning i regionen</i>	7
2	Kjennetegn på arbeidsmarkeDET i REGIONEN	10
3	Pendlingsmønster internt og mot andre regioner/ landet	14
4	Næringsstruktur	18
4.1	<i>Næringsstruktur, dynamikk og utvikling</i>	18
4.2	<i>Verdiskaping</i>	21
5	Boligbygging og boligmarkedet i Hålogaland	23

1 HVORDAN ER SITUASJONEN MIDTRE HÅLOGALAND?

1.1 Innledning

Næringsforeningene i Midtre Hålogaland har tatt initiativet til utarbeidelsen av denne analysen. Fabrikken Næringshage har hatt sekretariatsfunksjon i dette forprosjekt. På sikt er målet å etablere en tidsrekke av rapporter som følger utviklingen i Midtre Hålogaland. Regionen har mange felles utviklingstrekk og geografisk nærhet gjør det naturlig å sammenligne utviklingen i begge regionen. Regionene i Midtre Hålogaland har mange av de samme egenskapene og står foran viktige veivalg for den videre utviklingen. I denne rapporten presenteres regionens utviklingstrekk og retning med hensyn til bosetning, arbeidsmarked, og næringslivets aktivitet. Rapporten er et forprosjekt til en mer detaljert gjennomgang av trender og utfordringer i Midtre Hålogaland.

I første del beskrives temaet befolkningsutvikling og alderssammensetning før det deretter sees på arbeidsmarked, sysselsettingsutviklingen, og integrasjon i arbeidsmarkedet mot andre regioner og andre deler av Norge. Næringslivets utvikling i regionen er viktig for velstandsutvikling og tilførselen av arbeidsplasser. Næringslivet beskrives gjennom aktivitetsindikatorer og verdiskapning for å få frem særpreget i de ulike delene av Midtre Hålogaland.

1.2 Demografi

Denne rapporten omhandler midtre Hålogalands regionen og omfatter Lofoten, Vesterålen Sør-Troms og Ofoten. Lofoten har to regionsentra i Leknes og Svolvær, Vesterålens regionsenter er Sortland. I Sør-Troms er Harstad regionsenter og i Ofoten er Narvik regionsenter. Regionens samferdsels åre er E10, har sin hovedflyplass i Evenes, og lokalflyplasser på Leknes, Svolvær, Stokmarknes, Andenes og Narvik Lufthavn. Trafikken på Narvik lufthavn legges ned i forbindelse med at Hålogalandsbrua ferdigstilles. Regionens mest trafikkerte båttruter går via Moskenes, Svolvær, og Harstad.

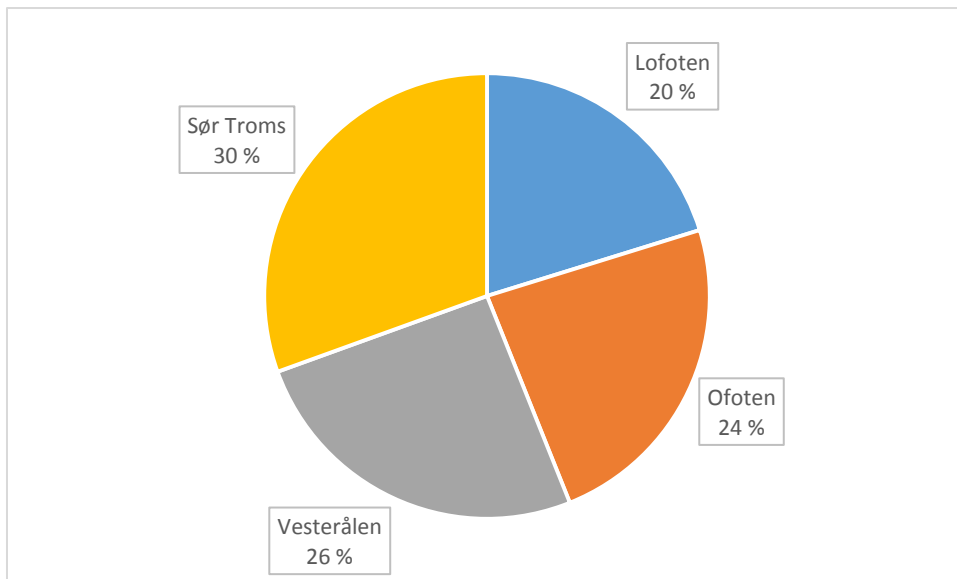
1.2.1 BEFOLKNINGSUTVIKLING

Tabell.1.1 nedenfor viser utviklingen i befolkning i regionene totalt og i regionens i perioden fra 2005 til i dag og med framskriving til henholdsvis 2025 og 2035

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2025	2035
Lofoten	23814	23801	23690	23577	23561	23569	23636	23779	23890	24039	24209	25425	26383
Ofoten	28585	28259	28007	28039	27937	27908	27865	27867	27960	28191	28401	29170	29633
Vesterålen	30469	30398	30147	30017	29972	30029	30035	30139	30282	30438	30586	31921	33034
Sør-Troms	35859	35923	35758	35373	35319	35424	35561	35868	36085	36307	36552	38744	40508
Midtre Hålogaland	118727	118381	117602	117006	116789	116930	117097	117653	118217	118975	119748	125260	129558

Tabell 1.1 Befolkningsutvikling i Midtre Hålogaland. Kilde SSB

I alt har Midtre Hålogaland 119748 innbyggere. Det utgjør 24,8 % av befolkningen i Nord Norge. Midtre Hålogaland utgjør 34 % av befolkningen i Nordland og 22,4 % av befolkningen i Troms fylke. Regionen har stabilt folketall med en vekst på 10 år på 0,9 %. Det laveste folketallet i periode inntraff i 2009, og etter det har regionens befolkning vokst med 2,5 %. Vekst farten er etter 2009 om lag likt med landsdelen for øvrig. Lofoten og Sør-Troms har totalt noe bedre utvikling enn Ofoten, med netto nedgang og Vesterålen med svært moderat vekst. Prognosene for folketall indikerer en langt bedre vekst frem mot 2025, med prognose for 5500 flere innbyggere, noe som tilsvarer 4,7 % vekst de neste 10 årene. Ser vi 20 år frem, ventes det en vekst på 9800 innbyggere, en vekst på 8,1 %. Dette er moderat lavere enn forventningene om 8,9 % vekst i Nordland frem til 2035. Sammenlignet med en forventet vekst i folketallet i Norge neste 20 år på 19 %, er utsiktene for Midtre Hålogaland vesentlig svakere i likhet med utsiktene for hele Nord Norge. En vesentlig årsak til forventningene om svakere vekst i folketallet er reduksjon av befolkningen i omlandskommunene, under landsgjennomsnittet vekst i bykommunene og vedvarende høy innenlands utflytting fra regionen kombinert med fortsatt lavere innvandring fra utlandet til regionen. Figur 1.1 nedenfor viser dagens fordeling av befolkningen i Midtre Hålogaland.

Figur 1.1 Fordeling av befolkningen i Midtre Hålogaland.

Sør-Troms med Harstad er mest folkerikt i Midtre Hålogaland med 30 % av, fulgt av Vesterålen med 26 %, Ofoten med 24 % og Lofoten med 20%. Den største kommunen, Harstad med 26800 innbyggere, er om lag 6000 personer større enn den nest største kommunen i regionen. Sør-Troms regionen har den mest sentraliserte befolkningen i regionen. Hele 61,8 % av befolkningen i Midtre Hålogaland bor i sentraene. Andelen øker langsomt siste 10 år med 1,6 %. Regionen sentraliseres således, men i lav fart. Harstad og Sortland har best utvikling av region sentraene. Totalt sett vokser sentraene i Midtre Hålogaland med 2600 innbyggere siste 10 år, mens omlandskommunene har mistet 1600 innbyggere på 10 år. Hele Midtre Hålogaland opplever sentralisering, og følger dermed trenden en ser i hele Nord-Norge.

Tabell 1.2 nedenfor viser endringene i befolkningen i Midtre Hålogaland per region for perioden 2005 til 2015 og endringene i perioden fra lavest folketall i 2009 (laveste antall innbyggere i de fleste regionene) og 2015. Tabell 1.2 nedenfor viser endringene.

	Endring 2005-2015	% endring 05-15	Endring 2009 til 2015	Endring i %
Lofoten	395	1,7 %	648	2,8 %
Ofoten	-184	-0,6 %	464	1,7 %
Vesterålen	117	0,4 %	614	2,0 %
Sør -Troms	693	1,9 %	1233	3,5 %
Midtre Hålogaland	1021	0,9 %	2959	2,5 %
Nordland	5464	2,3 %	7293	3,1 %
Troms	10778	7,1 %	8877	5,7 %
Norge	561112	12,2 %	368223	7,7 %

Tabell 1.2 Endring i befolkningen i Midtre Hålogaland sammenlignet med utviklingen i Nordland, Troms og Norge totalt. (Perioder er 2005 til 2015 og 2009 til 2015). (Kilde SSB og Panda)

Midtre Hålogaland har voksende befolkning, dog på et moderat lavere nivå enn i Nordland og Troms fylke totalt og langt lavere vekst enn i Norge totalt. Det er godt nytt at befolkningen øker, etter nedgang frem til 2009. Etter 2009 er utviklingen positiv i alle delregioner. Troms har en klart sterkere befolkningsvekst enn de øvrige regionene i Nord Norge som følge av vekst i Tromsø. Hovedårsakene er svært sterk statlig satsning innenfor helse, statlige organisasjoner og utdanning i Tromsø. I Sør-Troms skaper Statoils virksomhet i Harstad betydelige regionale ringvirkninger. Sør-Troms (Harstad) området har Midtre Hålogalands beste utvikling i befolkning fulgt av Lofoten. Senere i rapporten vil en se på interaksjonen mellom regionen i Midtre Hålogaland. Gjennomsnittsalderen i regionen øker mer enn i andre deler av fylkene som en direkte effekt av at flere flytter ut enn inn.

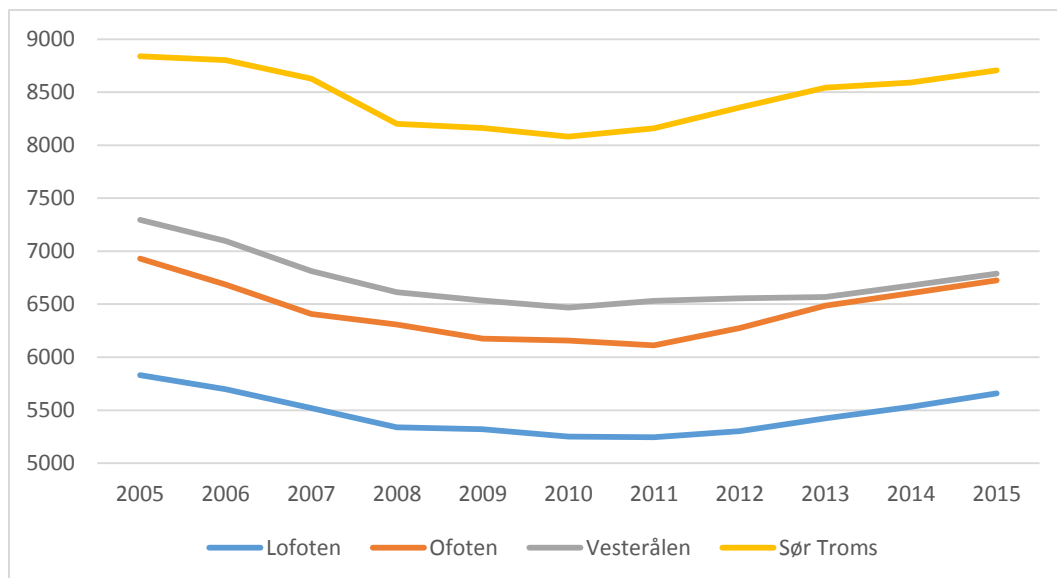
1.3 Alderssammensetning i regionen

Den aldersmessig viktigste befolkningsgruppen i alle lokalsamfunn er unge voksne. Innslaget og utviklingen i tilstedeværelsen av denne aldersgruppen sier både noe om regionens attraktivitet og regionens kommende befolkningsmessige utfordringer. Tabell 1.3 nedenfor viser innslaget av henholdsvis unge voksne og personer over 60 år i Midtre Hålogaland.

	Antall unge	Andel av befolkningen	Antall 60 +	Andel av befolkningen
Lofoten	5658	23,4 %	6207	25,6 %
Ofoten	6724	23,7 %	7698	27,1 %
Vesterålen	6787	22,2 %	8121	26,6 %
Sør Troms	8705	23,8 %	9442	25,8 %
Midtre Hålogaland	27874	23,3 %	31468	26,3 %
Nordland	57 450	23,7 %	60 812	25,1 %
Troms	43 192	26,4 %	36797	22,5 %

Tabell 1.3 Andelen av unge voksne (20 til 40) og voksne over 60 år i befolkningen. Kilde SSB.

Innslaget av unge voksne i befolkningen er i gjennomsnitt 23,3 % i Midtre Hålogaland. Det er nært opp til snittet i Nordland, og 2,7 % lavere enn gjennomsnittet for Troms, der Tromsø har en relativt sett høyere andel unge enn de øvrige regionene i fylket. Vesterålen har en moderat lavere andel unge, men forskjellen er kun 1,1 % opp til snittet i Midtre Hålogaland. I alle regionene er det i 2015 flere innbyggere over 60 år enn det er unge voksne i alderen 20 til 40 år. Regionene har dermed skjevhet i retning av flere eldre innbyggere enn innbyggere i den viktige aldersgruppen 20 til 40 år. I Nord Norge er det kun noen få byregioner som har flere unge voksne enn personer over 60 år. Hele Midtre Hålogaland kjennetegnes av økende gjennomsnittsalder og sterkere vekst i den eldste delen av befolkningen sammenlignet med aldersgruppen 20 til 40 år. Dette betyr at behovet for omsorgstjenester, tilrettelegging av boligtilbud og andre velferdstilbud for eldre vokser raskere, enn behovet for skoler, barnehager og boliger for unge. Innad i regionen er det et entydig bilde at antallet voksne over 60 år vokser raskere i omlandskommunene enn i sentrums kommunen. Figur 2.1 nedenfor viser utviklingen

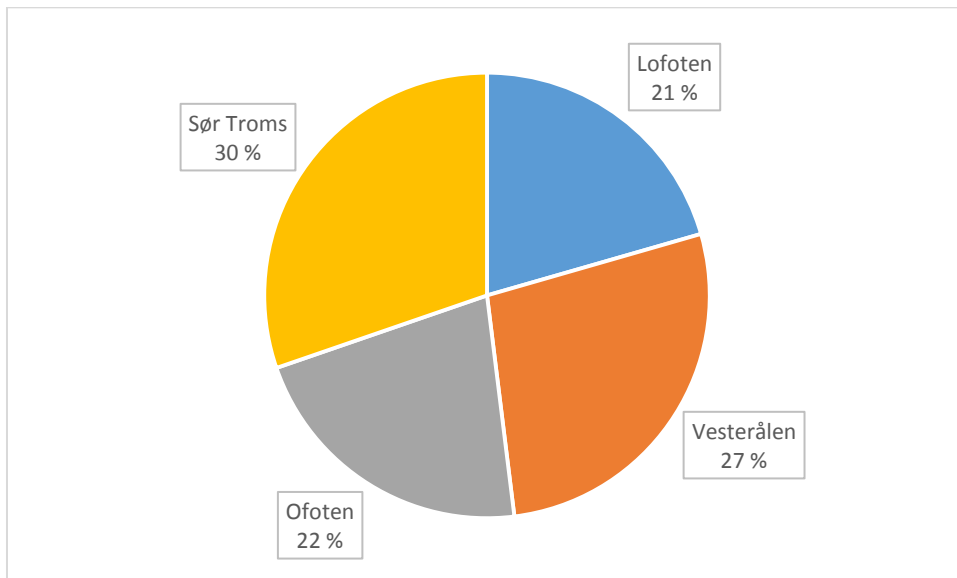

Figur 1.2 Antall unge voksne i Midtre Hålogaland. Kilde SSB

Antallet unge voksne faller i alle regioner frem til 2009, for så å vokse moderat. Alle regioner har lavere antall unge enn de hadde i 2005. På samme tid er den nasjonale veksten i antall unge voksne mellom 4 % og 6 % siste 10 år i fylkene utenfor Nord Norge. Tendensen med færre unge voksne i omlandskommunene og flere eldre i alle kommuner i regionen vil utfordre ressursfordelingen og evnen til samfunnsutvikling over tid og reduserer tilgangen på arbeidskraft over tid.

2 KJENNETEGN PÅ ARBEIDSMARKEDET I REGIONEN

Arbeidsmarkedsregionen i Midtre Hålogaland kjennetegnes av regionsvis spesialisering, og der et mindre antall større private og offentlige virksomheter har stor betydning for arbeidsmarkedet i regionen. I alt er det 55550 sysselsatte i regionen (utgangen av 2013). Figur 2.1 nedenfor viser den enkelte regions andel av de sysselsatte.

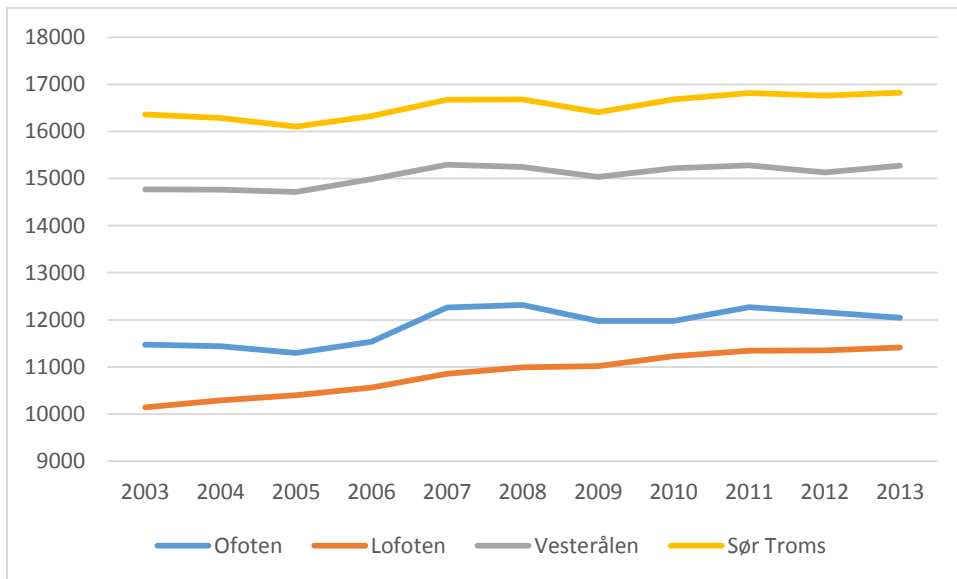
Figur 2.1 Regionens andel av de sysselsatte med arbeidssted i Midtre Hålogaland. Kilde: Panda og SSB.

Sysselsettingen i regionen er om lag lik med andelen av befolkningen, noe som indikerer en om lag lik yrkesdeltakelse i befolkningen på tvers av regionen. Tabell 2.1 nedenfor viser antall sysselsatte per del region.

Sysselsatte med arbeidssted i regionen	
Lofoten	11414
Vesterålen	15271
Ofoten	12047
Sør Troms	16820
Midtre Hålogaland	55552

Tabell 2.1 Sysselsatte etter arbeidssted i Midtre Hålogaland. Kilde SSB og Panda.

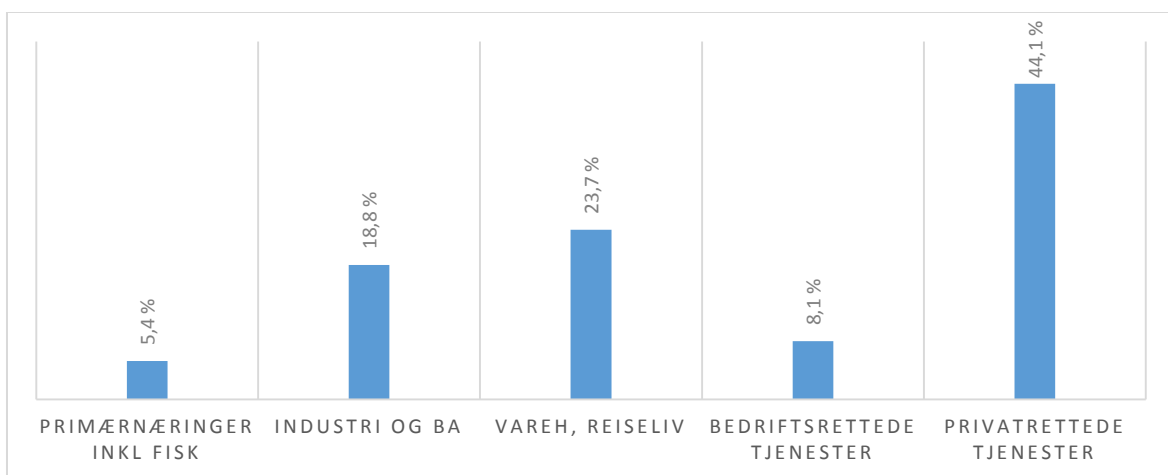
Regionen utgjør 33 % av sysselsettingen i Nordland og 20 % av sysselsettingen i Troms. Sysselsettingen i regionen endres over tid. Figur 2.2 nedenfor viser denne utviklingen.

Figur 2.2 Utvikling i sysselsetting Midtre Hålogalands regioner.

Alle regionen har økt sysselsettingen. Sterkest er veksten i Lofoten med en økning på hele 12,5 % i løpet av de siste 10 årene. Deretter følger Ofoten med 5 %, Vesterålen med 3,4 % og Sør-Troms med 2,5 %. Det gir regionen totalt sett en økning i sysselsetting på 5,3 %. I sum er det netto skapt 2805 nye jobber, hvorav 1271 er skapt i Lofoten.

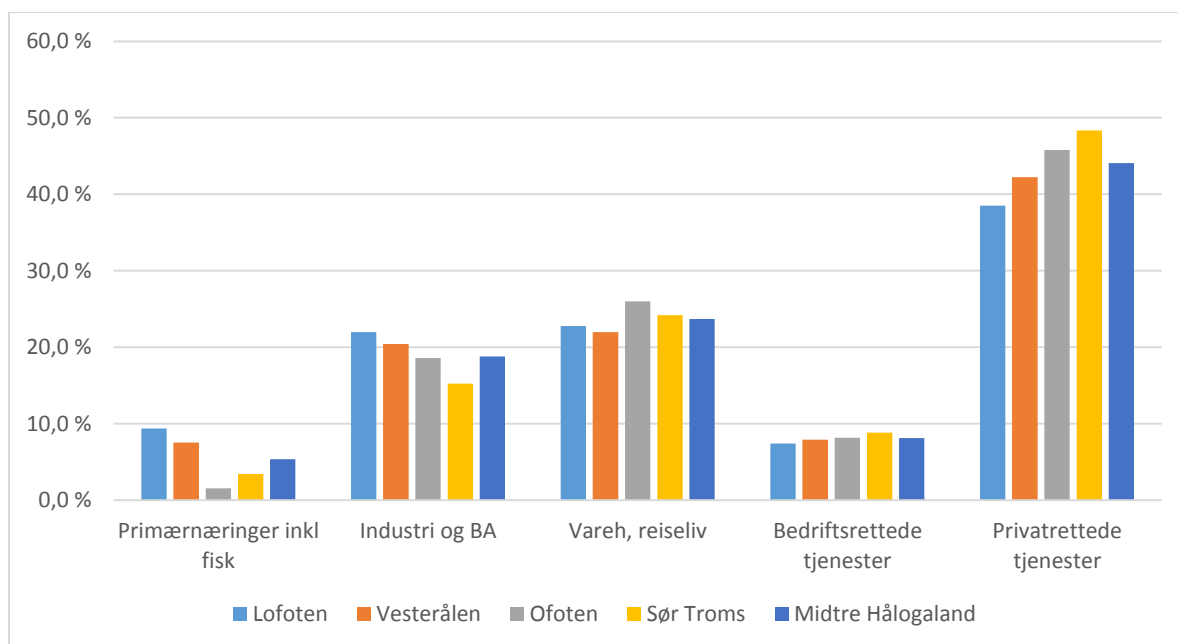
De viktigste hovednæringene i regionen er vist i figur 2.3 nedenfor.

Figur 2.3 Sysselsatte med arbeidssted i regionen etter hovednæring. Kilde: SSB, Indeks Nordland

Regionen har flest arbeidstakere innen privatrettede tjenester. Her inngår både helsesektoren, undervisning, kommuner, statlige tjenester og private bedrifter som produserer tjenester mot private. I alt er det 24490 sysselsatte eller 44,1 % av de sysselsatte som har sitt daglige virke i det vi ofte omtaler som offentlig sektor. Det er om lag likt med

snittet i Nordland, men lavere enn andelen i Troms som er over 48 %. På andreplass kommer den omfattende varehandels, transport, og reiselivssektoren med 13150 sysselsatte i sektoren og 23,7 % av de sysselsatte fulgt av Industri og bygg og anlegg med 10430 ansatte og 18,8 % av de ansatte. Tjenestesektoren mot næringslivet er i likhet med resten av Nord Norge, langt lavere enn landsgjennomsnittet med 8,1 %. Landsgjennomsnittet er nær 17 %. Sektoren med færrest ansatte er primærnæringene, der nedgang både i landbruk og fiskeri gjør at andelen sysselsatte er 5,4 %. Netto tap av jobber siste 10 år er størst i landbruk og fiskeri med en nedgang på 1200 ansatte. Også varehandelen har en moderat nedgang på 26 personer siste 10 år. Sterkest vekst har offentlig tjenesteyting med 1830 flere sysselsatte på 10 år og industri/bygg og anlegg, der vekst i en enkeltbedrift i Vesterålen, sammen med vekst i fiskeindustri og slakterier, gir en økning på 1540 sysselsatte siste 10 år. Sektoren bedriftsrettet tjenesteyting øker sysselsettingen med 660 personer i Midtre Hålogaland siste 10 år. For hele regionen går jobbskapingen i bølger, påvirket av konjunkturer og etterspørsel i offentlig sektor. Fra 2003 har Midtre Hålogaland 3 år med netto jobbtap og 7 år med netto vekst i antall jobber. Det er også overraskende at Sør-Troms har lavere hastighet på jobbskapingen enn Lofoten og Vesterålen, på tross av petroleumsnæringens store aktivitet i Harstad. For å illustrere særpregene i den regionenes kommunes arbeidsmarked viser figur 2.4 nedenfor sysselsettingen vist i de ulike sektorene. (Sysselsatte etter arbeidssted).

Figur 2.4 Sysselsatte fordelt på sektor og region. Kilde: SSB, Panda og Indeks Nordland.

Regionen med størst andel sysselsatte innenfor jordbruk, skogbruk og fiskeri er Lofoten (9,4 %) og Vesterålen med (7,5 %). I sum ligger regionen på samme nivå av primærnæring som Nordland totalt, med 5,2 % av de sysselsatte i primærnæringene. Primærnæringene utgjør en liten del av arbeidsmarkedet i Ofoten og Sør-Troms.

Industri og bygg er viktigst i Lofoten (22%), fulgt av Vesterålen 20,4 %). Vesterålen har det største innslaget av bygg og anlegg, fordi hovedkontoret til LNS as ligger i Andøy. Varehandel, reiseliv og logistikk utgjør størst andel i Ofoten med Narvik som logistikksenter (26 %) fulgt av Sør-Troms med 24,2 %. Harstad er et viktig handels sentrum for omlandet og har betydelig hotelltrafikk og varehandel i kraft av petroleumsnæringens behov og handelssentrum for omlandet.

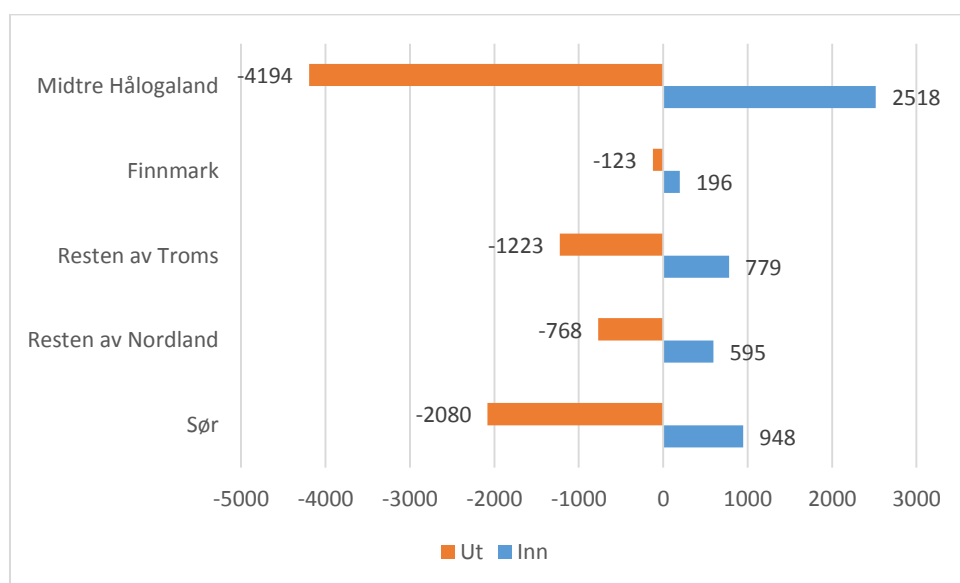
Tjenesteyting mot bedrifter er viktigst i Sør-Troms og fanger opp petroleumsnæringens aktivitet. Ofoten følger så med 8,2 %. Tjenester mot bedrifter har over tid vært den viktigste jobbskaperen i norsk næringsliv, og andelen sysselsatte er om lag 17 % i landsgjennomsnittet. Således er det kun Harstad av kommunene i regionen som når over 50 % av andelen sysselsatte i tjenestesektoren en har i resten av Norge.

Offentlig og privat tjenesteyting er viktigst i Sør-Troms med hele 58,3 % av de sysselsatte i offentlig (statlig og kommunal) virksomhet fulgt av Ofoten med 45,8 %. Det er et klart høyere gjennomsnitt av offentlig sysselsetting i Troms fylke totalt enn i Nordland. Av Nordlandsregionene ligger Ofoten høyt.

Strukturen i arbeidsmarkedet viser at Midtre Hålogaland er en industri, fiskeri, varehandel, reiselivs og bygg og anleggs orientert region. Enkeltbedrifter har stor betydning i de fleste av kommunene, og arbeidsmarkedet utenfor offentlig sektor er til dels ensidig i mange av omlandkommunene til sentraene. Interaksjon i form av pendling er en sterk indikator på samhandling og felles arbeidsmarked i regionen.

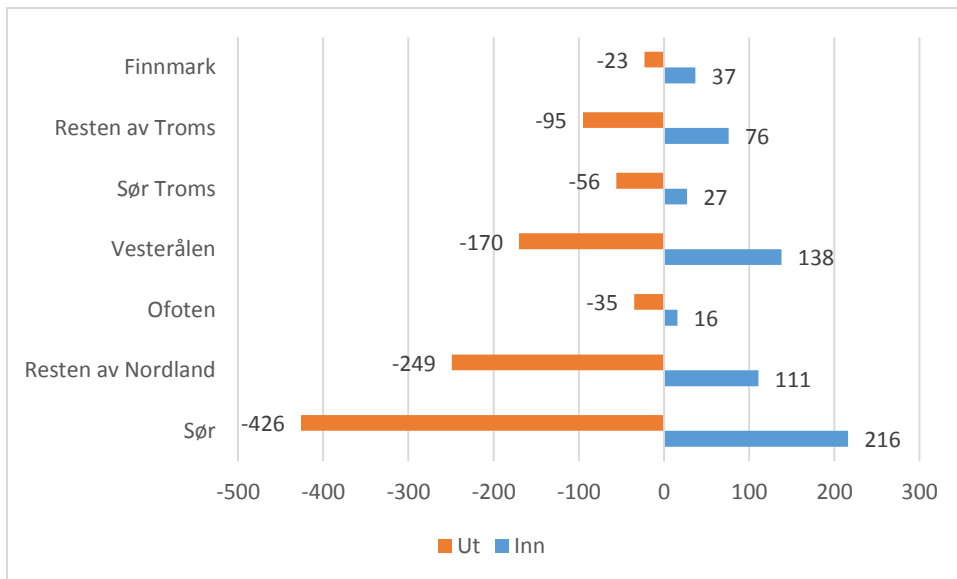
3 PENDLINGSMØNSTER INTERNT OG MOT ANDRE REGIONER/ LANDET

Pendling sier noe om samhandlingen og arbeidsdelingen i arbeidsmarkedet i regionen og den enkelte regions rolle i arbeidsmarkedet. Regionen har nærhet til både storflyplass, har et gjennomgående veinett, riktignok med varierende standard, og kan nå både Tromsø og Bodø per fly og vei på rimelig tid om ønskelig. I de følgende figurene er inn og utpendling til den enkelte region vist. Figur 3.1 nedenfor viser inn og utpendling i Midtre Hålogaland.

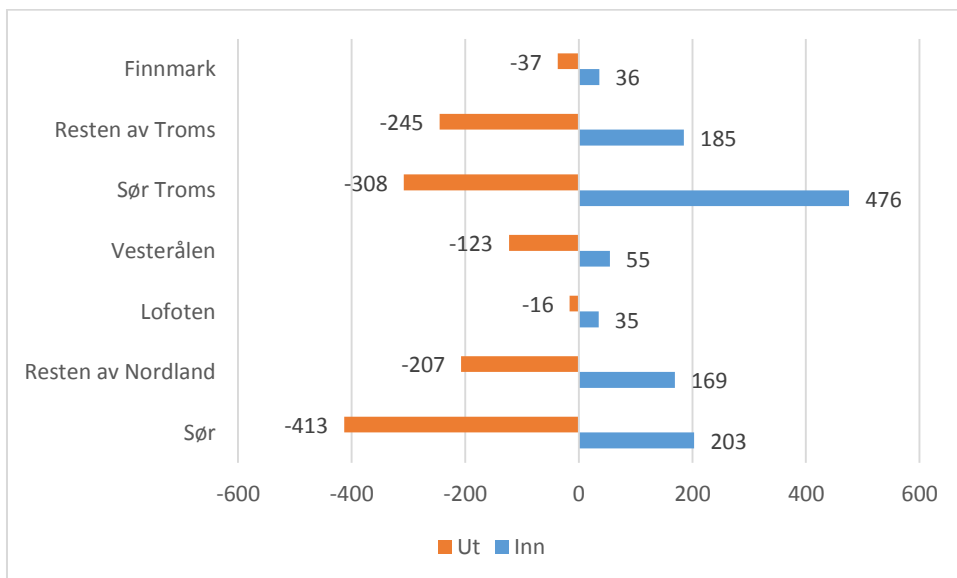
Figur 3.1 Pendling inn og ut av Midtre Hålogaland

Regionen har en netto utpendling på 1676 personer. Pendling mot sør Norge og til resten av Troms er de største strømmene ut av regionen. Flest pendler inn fra Troms utenfor Sør-Troms og fylkene sør for Nordland.

Figur 3.2 Pendling ut og inn fra Lofoten regionen.

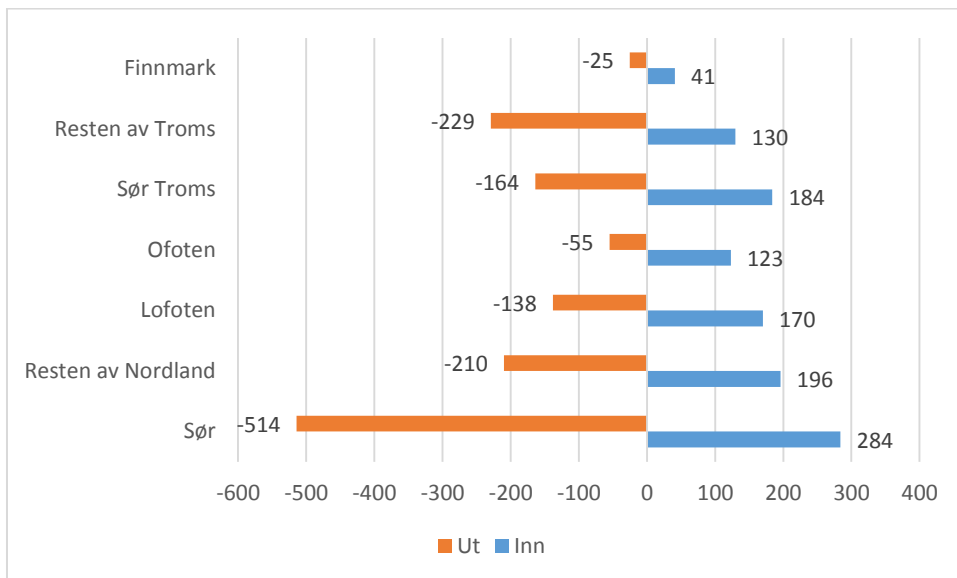
Lofoten har netto utpendling på 435 personer. Det indikerer undersyssetting i regionen. Lofoten har største lokalpendling mot Vesterålen og balansen er god. Regionen har et mindre antall pendlere til Ofoten og lavest er antall pendlere til Sør-Troms. Det er relativt sett liten samhandling mellom andre regioner enn Vesterålen i regionen. De to største pendlingsstrømmene ut av regionen er mot søndre landsdel og Nordland sør for Vestfjorden.

Figur 3.3 Inn og utpendling fra Ofoten regionen.

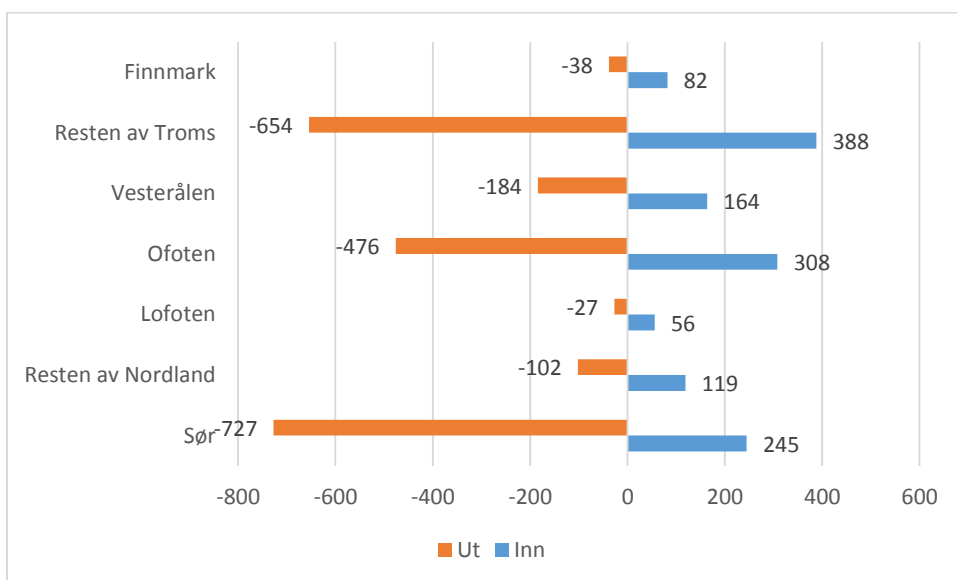
Ofoten har en netto utpendling på 190 personer. Flest pendler ut av regionen til søndre landsdel og Sør Troms, mens flest pendler inn i regionen fra Sør-Troms og søndre Norge.

Innpendlingen fra Sør-Troms skjer i hovedsak til Evenes og Narvik. Ofoten har liten interaksjon med Lofoten, moderat utpendling til Vesterålen, og størst lokal integrasjon mot Sør-Troms. Spesielt Evenes flyplass bidrar til innpendling sammen med Narvik, og Harstad er et viktig arbeidsmarked for kommunene Evenes og Tjeldsund. Regionen har netto utpendling, noe som indikerer undersysselsetting i regionen.

Figur 3.4 Inn og utpendling fra Vesterålen.

Vesterålen har en netto utpendling på 207 personer. Vesterålen har god integrasjon mot både Lofoten og Sør-Troms, mens det er langt større innpendling fra Ofoten enn utpendling til Ofoten. Pendling til søndre landsdel er viktigste pendlingsmål sammen med Sør-Troms.

Figur 3.5 Inn og utpendling i 2013 fra Sør Troms.

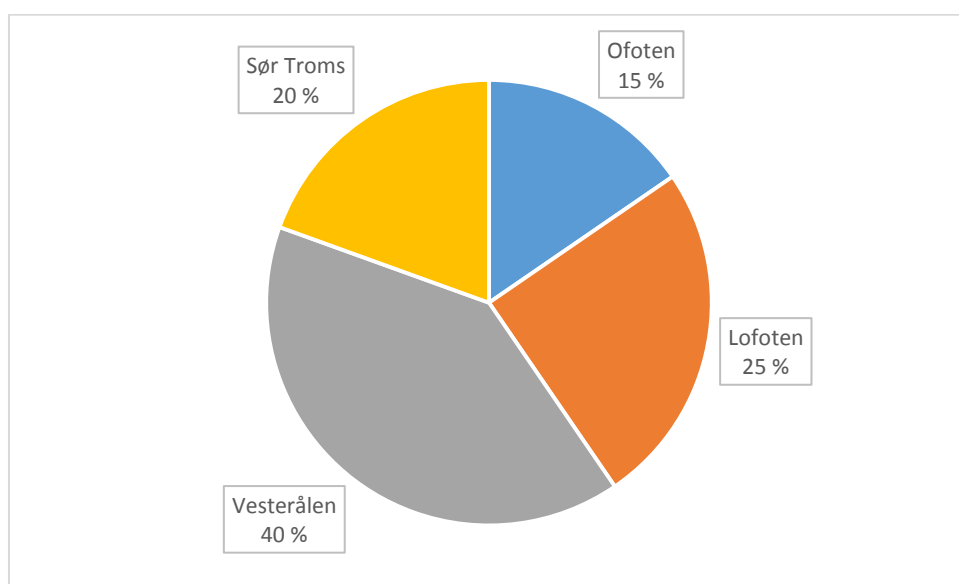
Sør-Troms har en netto utpendling på 846 personer. Flest pendler ut til søndre landsdel, resten av Troms og til Ofoten. Interaksjonen er større innover mot Ofoten enn ut mot Vesterålen. Utpendlingen mot sør henger sammen med petroleumsbransjen i hovedsak. Sør-Troms er et viktig arbeidsmarked for kommunene Evenes og Tjeldsund.

I sum er Midtre Hålogaland netto eksportør av arbeidskraft ved en betydelig større utpendling, spesielt sørover, til Nordland sør for Vestfjorden og til Troms enn innpendling. Internt i regionen er interaksjonen størst mellom Sør-Troms og Ofoten, og mellom Lofoten og Vesterålen. Pendlingsmønsteret reflekterer på mange måter regionenes forskjellige roller med typiske kystnæringer i Lofoten og Vesterålen og større innslag av logistikk, tjenester, og offentlig virksomhet i Sør Troms og Ofoten regionen. Pendlingen er et viktig tilskudd til lokalt arbeidsmarked og forbedrede kommunikasjoner vil forbedre vilkårene for pendlerne. Bedre kommunikasjoner vil imidlertid ikke endre nærings og kompetansestrukturen i regionen slik at pendlingen påvirkes til øke vesentlig eller reduseres vesentlig. Stor pendling mot regionene sør for Nordland tilskrives tilgangen til direkteruter fra Evenes.

4 NÆRINGSSTRUKTUR

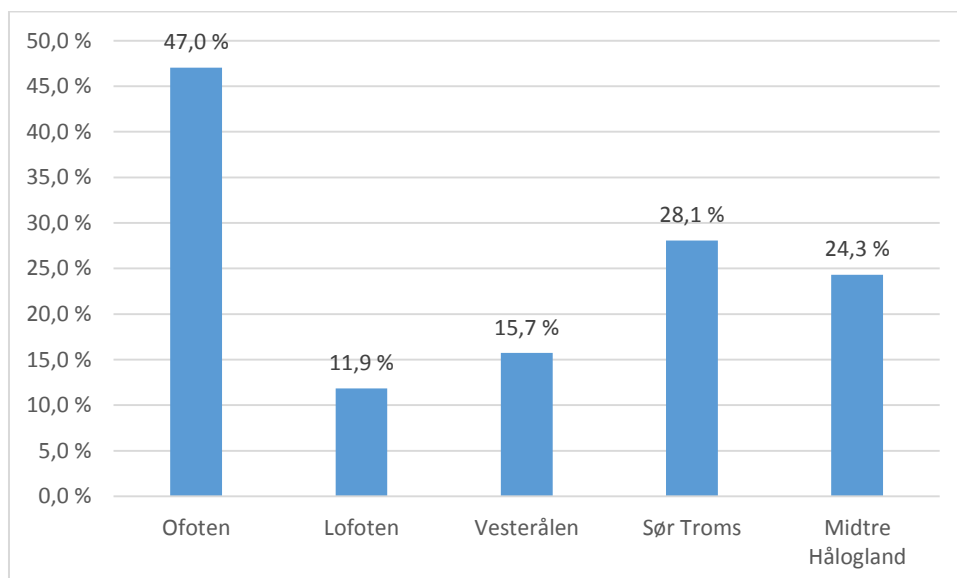
4.1 Næringsstruktur, dynamikk og utvikling

Regionen har et sammensatt næringsliv, der svært mye dreier seg om uttak av naturressurser, tjenester rettet mot befolkningens behov, logistikk og en voksende fiskeri og havbrukssektor. I det følgende ser vi nærmere på bedriftenes aktivitet målt i omsetning, og bedriftenes verdiskapning i de enkelte regionene. I alt omsetter bedriftene med hovedkontor i regionen for 62,5 milliarder. Til sammenligning har Nordland en omsetning på 131 milliarder i samme periode (2013). Regionen er også vertskap til en rekke større filialer av nasjonale og internasjonale konserner. Filialene i regionen omsetter for 20,1 milliarder og sum omsetning av filialer og ordinære bedrifter 82,6 milliarder. Figur 4.1 nedenfor viser fordelingen av omsetningen målt i kroner mellom regionene i Midtre Hålogaland (inkludert filialer).

Figur 4.1 Fordeling av omsetning i selskaper med hovedkontor i regionen. Kilde Proff Forvalt.

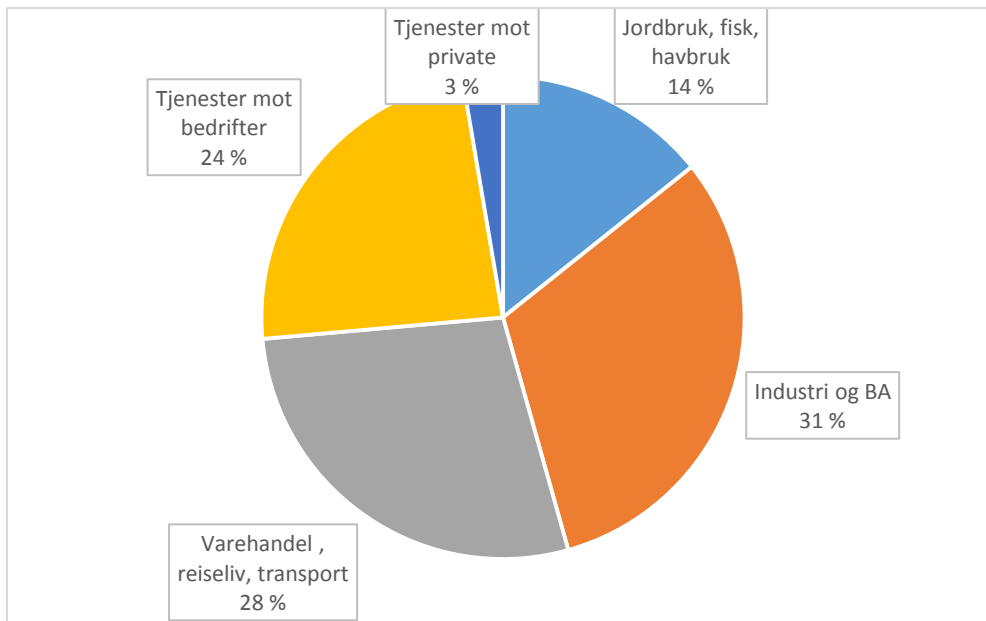
Målt i omsetning har Vesterålen det største omsetningsbidraget i regionen. Vesterålen genererer 40 % av omsetningen, fulgt av Lofoten, Sør-Troms og Ofoten. De sterke næringslivet rundt havbruk, fiskeri, bygg og anlegg og eiendom i Vesterålen og Lofoten skaper relativt større omsetning per ansatt enn næringslivet i de øvrige regionene. Struktur i næringslivet og andelen i offentlig virksomhet påvirker også omsetningen i de private bedriftene. Andelen av regionens omsetning skapt i filialer er vist i figur 4.2 nedenfor.

Figur 4.2 Andel av regionens omsetning som er skapt av filialer.

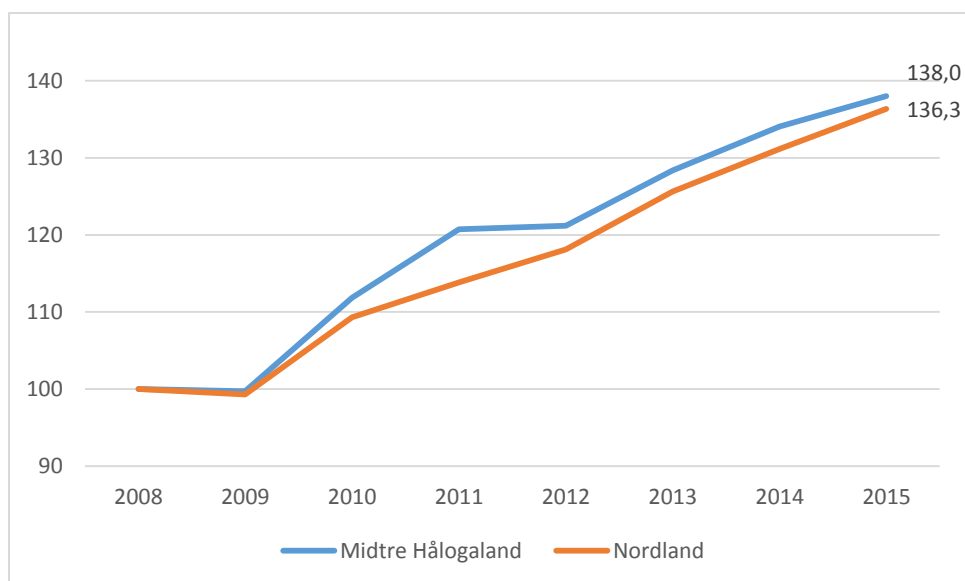
Filialene utgjør 24,3 % av omsetningsvolumet i Midtre Hålogland med en omsetning på 20,1 milliarder. Det er om lag likt med gjennomsnittet i Nordland. Størst betydning har filialene i for Ofoten, der de utgjør 47 % og i Sør Troms der de utgjør 28,1 %. Både Lofoten og Vesterålen har godt under regionens gjennomsnitt andel av omsetning skapt i filialer, noe som indikerer at en større andel av regionens økonomi er eid og forvaltes lokalt. I Ofoten er situasjonen omvendt, med en stor del av aktiviteten i filialer av bedrifter med hovedkontor utenfor regionen, og mindre direkte innflytelse fra egen kapitalmiljøer på bedriftene i regionen.

Fordeling av omsetningen mellom bedriftene i regionen indikerer sektorenes relative tyngde i regionen. I figur 4.3 nedenfor er omsetning i bedriftene med hovedkontor i regionen fordelt på sektorer.

Figur 4.3 Omsetning fordelt på sektorer i Midtre Hålogaland (2013). Kilde Proff.no.

Den største sektoren målt i omsetning i Midtre Hålogaland totalt sett er Industri og bygg og anlegg med hele 31 % av omsetningen i regionen. Omsetningen når 19,6 milliarder i denne sektoren. Vesterålen og Lofoten er Midtre Hålogalands førende industri og bygg og anleggsregioner. Rett bak følger varehandel, reiseliv og transport med 28 % av omsetningen som utgjør 17,5 milliarder. Igjen er det Vesterålen som har størst omsetning med 5,5 milliarder fulgt av Lofoten og Sør-Troms med 4,2 og 4,1 milliarder. Tjenester mot bedrifter utgjør 25 % av omsetningen i regionen. Omsetningen når 14,8 milliarder. Det er Vesterålen med 5,3 milliarder og Ofoten med 4 milliarder som er størst i denne sektoren. Tar en med filialer betyr dette mye for Ofoten og Sør-Troms. I Sør-Troms bidrar aktiviteten i Statoil Harstad med om lag en milliard og den store logistikkaktiviteten i Narvik utgjør om lag 4 milliarder. Den minste sektoren i regionen er tjenester mot private med 3 % av omsetningen. Eksempler på bedrifter er for eksempel private helsetjenester, privat undervisning, tannhelse, og privat omsorg. I alt omsettes det for 1,7 milliarder i denne sektoren i Midtre Hålogaland. I figur 4.4 nedenfor er utviklingen i omsetning i Midtre Hålogaland sammenlignet med Nordland. Indeks der 2008 =100.

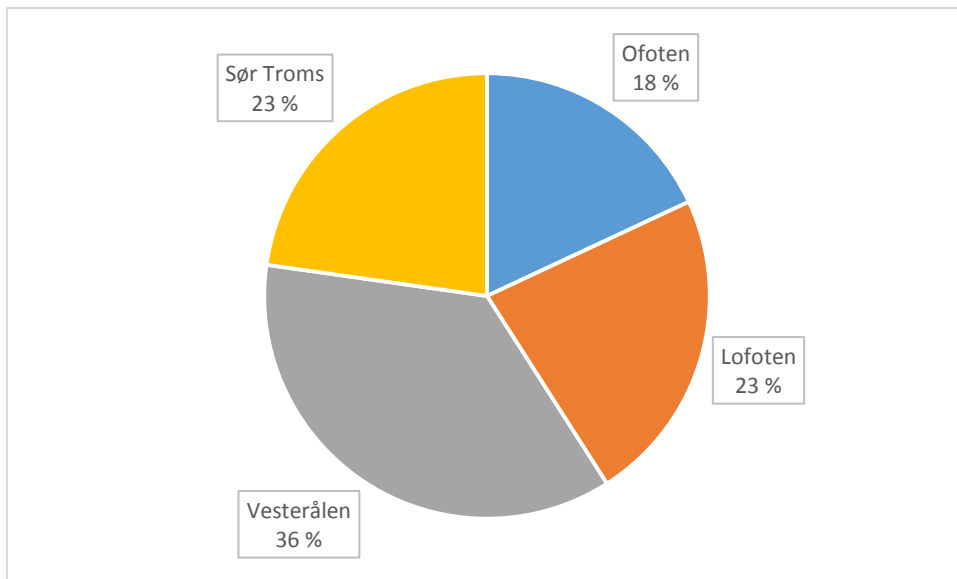

Figur 4.4 Utvikling i bedriftenes omsetning i Midtre Hålogaland 2008 til 2015. Indeks der omsetning i 2008 = 100. Kilde Proff Forvalt.

Omsetningen i Midtre Hålogaland viser om lag samme veksttakt som Nordland totalt. Midtre Hålogaland ligger marginalt over Fylkesgjennomsnittet med en indeksverdi på 138 sammenlignet med 136,3 for Nordland totalt. Utsiktene for 2015 indikerer fortsatt god vekst. God aktivitet i Havbruk, fiskeri, og bygg og anlegg gir sammen med sterk privatøkonomi fortsatt god vekst i regionens økonomi. Spesielt Vesterålen bidrar til moderat høyere vekst i regionen sammenlignet med Nordland totalt.

4.2 Verdiskaping

Verdiskaping sier noe om hva bedriftene genererer til sine interessenter. Verdiskapningen i bedrifter deles mellom lønsmottakere, kapitaleiere, långivere og skatt. I sum er verdiskapningen i bedriftene med hovedkontor i regionen 16,8 milliarder. Verdiskapningen er 26 kroner per omsatt 100 krone i regionen. Det er moderat lavere enn gjennomsnittet for Nordland på 30 kroner per 100 kroner omsatt. Figur 4.6 nedenfor viser fordelingen av verdiskapning mellom regionene i Midtre Hålogaland.

Figur 4.5 Andel av verdiskaping per region i Midtre Hålogaland. Kilde Proff Forvalt.

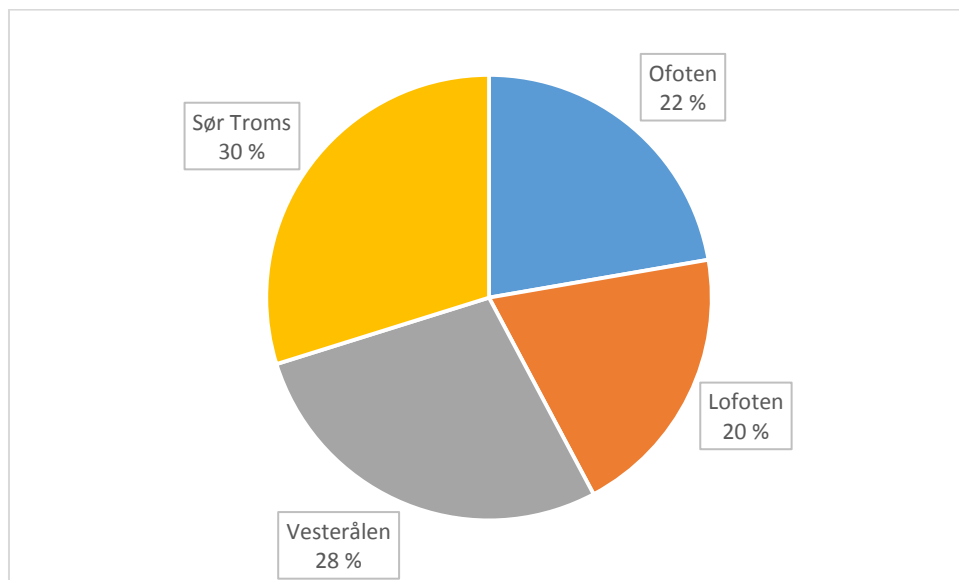
Vesterålen har størst andel av verdiskapingen med 36 %. Deretter følger Sør-Troms og Lofoten som begge står for 23 %.

Høyest verdiskaping per omsatt krone har Ofoten og Sør-Troms (27 øre /omsatt krone), der større tjenestesektor mot næringslivet er en del av forklaringen. Lavest verdiskaping per omsatt krone har Lofoten og Vesterålen med 24 øre per omsatt krone.

Bedriftene i Midtre Hålogaland vokser moderat raskere i omsetning enn gjennomsnittet i Nordland de siste årene. Bedriftene har verdiskaping rett under fylkesgjennomsnittet per omsatt krone, og høyest i Ofoten og Sør-Troms. Vesterålen er den tyngste næringsregionen. Regionen er viktig både for økonomien i Nordland og Troms, dog mest for Nordlands økonomien. Både Sør-Troms og Ofoten har høyere innslag av filialbedrifter i næringslivet enn Lofoten og Vesterålen. Det er totalt sett liten forskjell mellom regionenes bærekraft i næringslivet. En faktor som er viktig for Den lokale kapitalbasen er sterkest i Vesterålen og Lofoten, mens Ofoten og Sør-Troms i langt større grad har virksomheter eiet utenfor regionen.

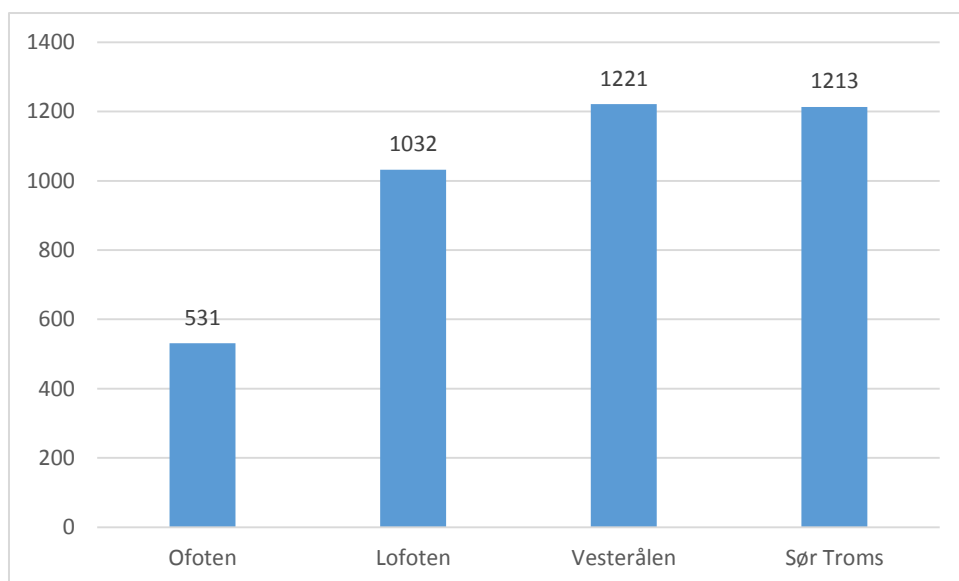
5 BOLIGBYGGING OG BOLIGMARKEDET I HÅLOGALAND

Boligbehovet i Midtre Hålogaland påvirkes i hovedsak av størrelsen på befolkningen og dens alderssammensetning i forhold til eksisterende boligmasse. Aldersforskyvninger i den bosatte befolkningen, økt sentralisering mot sentraene i regionen, færre personer i hver husholdning, innvandring fra utlandet og kjønnsbalanse (flere kvinner enn menn) er alle faktorer som påvirker utviklingen i boligbehovet i regionen. For regionene i Midtre Hålogaland er det viktig å tilfredsstille behovet for boliger skal befolkningen trives. Figur 5.1 nedenfor viser dagens fordeling av boligmassen i Midtre Hålogaland.

Figur 5.1 Boligmassens fordeling mellom regionene i Midtre Hålogaland.

Den mest folkerike delen av Midtre Hålogaland, Sør-Troms har også størst andel av boligmassen med 30 %. Det er 15400 boliger i Sør Troms. Kommunene Bjarkøy, Gratangen og Ibestad har boligoverskudd, men de øvrige kommunene Sør-Troms vil ha boligunderskudd frem til 2030 (Behov for flere boliger). I figur 5.2 vises forventet behov for boliger i hver region i Midtre Hålogaland frem til 2030.

Figur 5.2 Forventet boligbehov frem til 2030.

I alt er det forventet et behov for 4000 nye i Midtre Hålogaland frem mot 2030. Det er Vesterålen med Sortland og Stokmarknes som vil ha behov for flest boliger, tett fulgt av Sør-Troms med Harstad som området med størst behov. Boligbygging utenfor sentraene er også viktig. Et lite fleksibelt boligmarked i omlandskommunene vil øke utfordringen med å tilby attraktive bomiljøer fremover.

Den forventede utviklingen indikerer også behov for økt fart i planarbeidet i kommunene. Det tar tid å planlegge plass til 4000 boliger. Skal behovet dekkes må både tomter og reguleringsplaner holde tritt med det økte behovet og økende krav til omfanget av planarbeid.

En lite helhetlig planlegging rundt boligstrukturen i regionen, og etterslep i analyser som sammenligner behov og tilbud opp mot hverandre, kan forsinke boligbygging med svært uheldige konsekvenser. Manglende boliger vil hemme arbeidsmarked og føre til at for mange bor i uhensiktsmessige boliger i regionen eller ikke kan bosette seg og velger pendling. Boligmassen i regionen bør vokse med 270 boliger per år frem til 2030 for å holde tritt med forventet behovsvekst. Behovet er størst i Vesterålen (Sortland) og Sør-Troms (Harstad).